समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation



সপ্তম শ্রেণীৰ পাঠ্যপুথি

সমাজ বিজ্ঞান

(দ্বিতীয় ভাগ)

ভূগোল

পাঠ – ৩

পৃথিৱীৰ উপৰিভাগ আৰু ইয়াৰ পৰিৱৰ্তন

অংশ – ৪

জ্যোতি দাস

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation



শিকনৰ ফলাফল

- ভূমিকম্পৰ বিষয়ে জানিম ।
- আগ্নেয়গিৰিৰ উৎপত্তি বিষয়ে জানিম ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
समग्र शिक्षा

Under CSR Support by
ipca | Foundation



ভূ অৱয়বৰ দুই ধৰণৰ শক্তি হয় -

(ক) আভ্যন্তৰীণ শক্তি

(খ) বাহ্যিক শক্তি

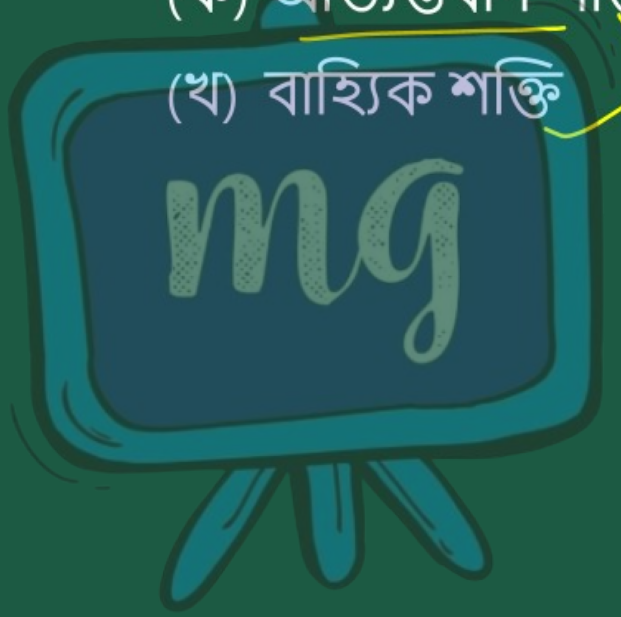

ভূমিকম্প

- ভূত্বকত সঘনাই ঘটি থকা ভূআন্দোলনৰ এটি উদাহৰণ হ'ল – ভূমিকম্প।
- মাটিৰ খোলাটো কিছুমান প্লেটত ভাগ কৰা হয়;
- এনে প্লেটবোৰ সকলো দিশতে গতি কৰি থাকে।

- এই প্লেটবোৰ পৃথিৱীৰ খোলাৰ তলত গৰম আৰু অৰ্ধগলিত 'মেগমা'ৰ ওপঙি থাকে।
- এই প্লেটবোৰ গতি কৰাৰ লগে লগে পৃথিৱী-পৃষ্ঠত কম্পন ঘটে।
- এনে কম্পনক ভূমিকম্প বুলি কোৱা হয়।
- পৃথিৱীত য'ৰ পৰা ভূমিকম্প আৰম্ভ হয় সেই ঠাইক 'কেন্দ্ৰ' বোলা হয়।
- ই সাধাৰণতে পৃথিৱীৰ পৃষ্ঠৰ বহু তলত অৱস্থিত।

- কেন্দ্রটোৰ ঠিক ওপৰত ভূপৃষ্ঠৰ ঠাইখনক ভূমিকম্পটোৰ উপকেন্দ্র বা অধিকেন্দ্র বোলে।
- কম্পনৰ তীব্রতা উপকেন্দ্রত সর্বাধিক।
- এই কম্পনৰ ফলত ভূমিকম্পৰ উৎপত্তিস্থলৰ পৰা টোৰ ৰূপত সকলো দিশতে বিয়পি পৰে।
- ভূমিকম্প এক ধ্বংসাত্মক প্রাকৃতিক দুর্যোগ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- ভূমিকম্পৰ ফলত পৃথিৱীৰ পৃষ্ঠত বিভিন্ন পৰিৱৰ্তন ঘটে।
- ভূমিকম্পৰ বাবে কিছুমান অঞ্চল কমি যাব পাৰে বা কিছুমান বৃদ্ধি হ'ব পাৰে।
- ই নদীৰ দিশ সলনি কৰিব পাৰে আৰু লগতে নদীৰ তল ওপৰলৈ উঠিব পাৰে।
- যেতিয়া সাগৰৰ তলত ভূমিকম্পৰ উৎপত্তি হয় তেতিয়া উচ্চ ঢৌৰ সৃষ্টি হয়।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- সাগৰত ভূমিকম্পৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা বিশাল ঢৌক চুনামী বুলি কোৱা হয়।
- উপকূলীয় অঞ্চলত ইয়াৰ ফলত গুৰুতৰ ক্ষতি হয়।
- ভূমিকম্পৰ ফলত হিংস্ৰ কম্পনৰ জৰিয়তে মানুহৰ বাসস্থান, সম্পত্তি আৰু জীৱনৰ ব্যাপক ক্ষতি হয়।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

জানি থওঁ আহা —

- পৃথিৱীৰ খোলাটো ৭ (সাত) ডাঙৰ প্লেটত ভাগ কৰা হৈছে।
- ইয়াৰ উপৰিও কিছুমান সৰু সৰু প্লেটও আছে।
- এই প্লেটবোৰৰ কিছুমানে কিছুমান মহাদেশ আৰু কিছুমান মহান সাগৰ আবৰি ৰাখে।
- বিজ্ঞানীসকলে এই প্লেটবোৰ ১-১.৫ চে.মি.লৈকে গতি কৰে বুলি ধৰি লৈছে। এবছৰৰ ভিতৰত।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

আগ্নেয়গিৰি

- আগ্নেয়গিৰিৰ বিস্ফোৰণো পৃথিৱীৰ আভ্যন্তৰীণ বলৰ ফলত হোৱা এক লক্ষণীয় পৰিঘটনা।
- পৃথিৱীৰ ভিতৰৰ গতিৰ ফলত কেতিয়াবা গলিত শিল, ধাতু, ধোঁৱা, ছাই, গেছ আদি পৃথিৱীৰ খোলাৰ ভাঙন বা ফাটবোৰৰ মাজেৰে প্ৰচণ্ড বলৰ সৈতে ওলাই আহি পৃথিৱী-পৃষ্ঠত বিস্তৃতভাৱে বিয়পি পৰে।
- ইয়াক আগ্নেয়গিৰি বোলা হয়।

- পৃথিৱীৰ ভিতৰৰ পৰা ওলাই বা নিৰ্গত হোৱা পদাৰ্থবোৰক 'লাভা' বোলা হয়।
- 'লাভা' বাহিৰলৈ বৈ যোৱা পথটোক 'জ্বালানলী ' বোলা হয়।
- নলী আকৃতিৰ পথটোৰ টিপ বা মুখ 'জ্বালামুখ' বোলা হয়।
- 'লাভা'ই পৃথিৱী-পৃষ্ঠত বহু পৰিৱৰ্তন আনে।
- লাভা, পৃথিৱীৰ পৃষ্ঠত জমা হোৱাৰ বাবে পাহাৰ, মালভূমি আৰু সমভূমি সৃষ্টি কৰিব পাৰে।

- জ্বালামুখত পানী জমা হ'লে হ্রদৰ সৃষ্টি হ'ব পাৰে।
- পৃথিৱীৰ ভিতৰৰ পৰা বলপূর্বকভাৱে নির্গত বা ওলাই অহা গলিত পদার্থই বহু চহৰ, নগৰ আৰু বনাঞ্চলক আগুৰি ধৰি পুতি পেলাব পাৰে।

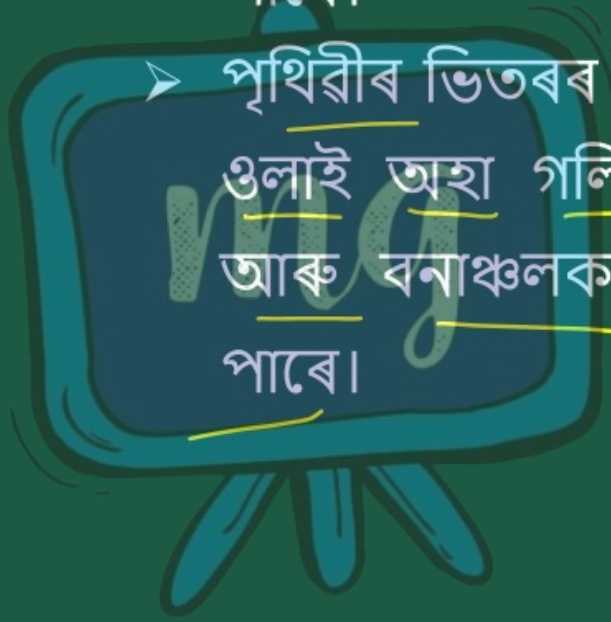

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation



জ্বালামুখীৰ গঠন (আগ্নেয়গিৰি)

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

জানি থওঁ আহা —

- ভূমিকম্পৰ তীব্ৰতা জুখিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা এটা যন্ত্ৰ হৈছে চিচম'গ্ৰাফ।
- এই যন্ত্ৰটোত ভূমিকম্পৰ তীব্ৰতা ৰিখ্‌টাৰ স্কেলত জুখিব পাৰি।
- এই যন্ত্ৰটো চাৰ্লচ এফ ৰিখটাৰ নামৰ এজন ভূপদাৰ্থ বিজ্ঞানী উদ্ভাৱন কৰিছিল।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- ৰিখটাৰ স্কেলত ২.০ তীব্ৰতাৰ ভূমিকম্পক আটাইতকৈ কম বুলি গণ্য কৰা হয়;
- ৮.০ তীব্ৰতাৰ ভূমিকম্পক অতি শক্তিশালী ভূমিকম্প বুলি গণ্য কৰা হয়।

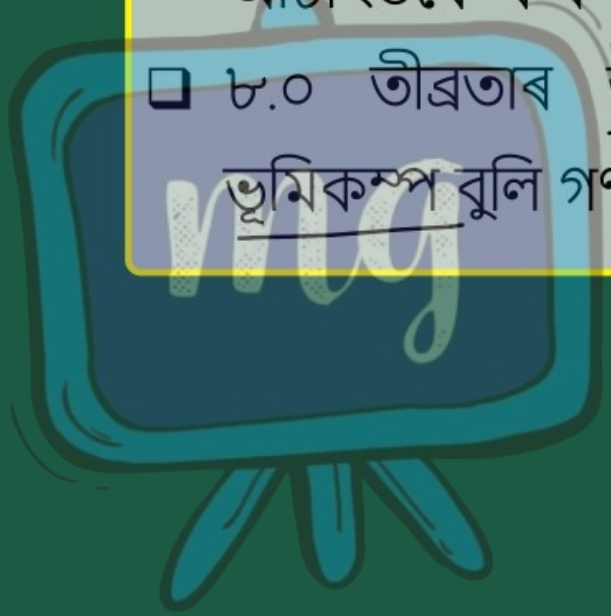

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

বাহ্যিক শক্তি-

- ভূপৃষ্ঠত পৰিৱৰ্তন ঘটোৱা আন এটা শক্তি হ'ল বাহ্যিক শক্তি। বাহ্যিক শক্তিৰ ক্ৰিয়াৰ দ্বাৰা ভূপৃষ্ঠত থকা বিভিন্ন ভূ-অৱয়ববোৰৰ ক্ষয় হয়।

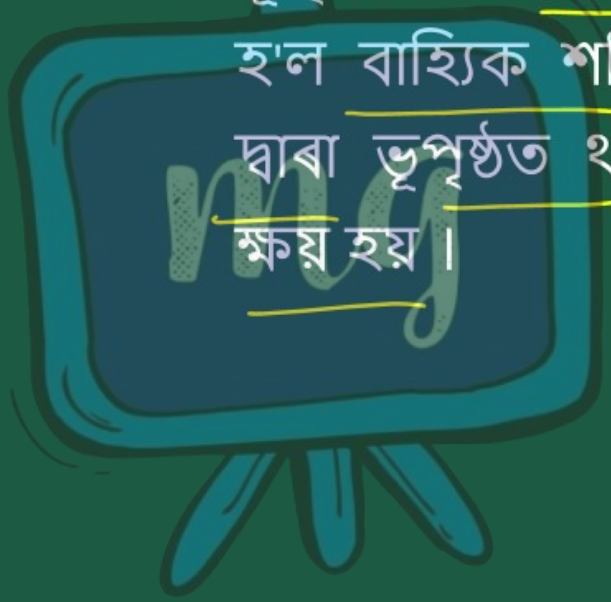

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- এই প্ৰক্ৰিয়াটোৰে ২টা ভিন্ন ধৰণে লয় —
  - i. বিচুৰ্ণীভৱন ।
  - ii. ক্ষয়ীভৱন।
- ক্ষয়ীভৱন প্ৰক্ৰিয়াৰ দ্বাৰা উৎপন্ন হোৱা সামগ্ৰীসমূহ নদী, বৰষুণ, বতাহ, হিমবাহ আদিয়ে এঠাইৰ পৰা আন ঠাইলৈ লৈ যায়।
- ইয়াক "পৰিবহণ" বুলি কোৱা হয়।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- আনহাতে, কিছুমান নিম্ন স্তৰত খহনীয়া পদাৰ্থ জমা হোৱাৰ প্ৰক্ৰিয়াটোক "অবক্ষেপণ" বোলা হয়।
- এইদৰে পৃথিৱী-পৃষ্ঠত বহুতো ভূ-ৰূপৰ সৃষ্টি হয়।

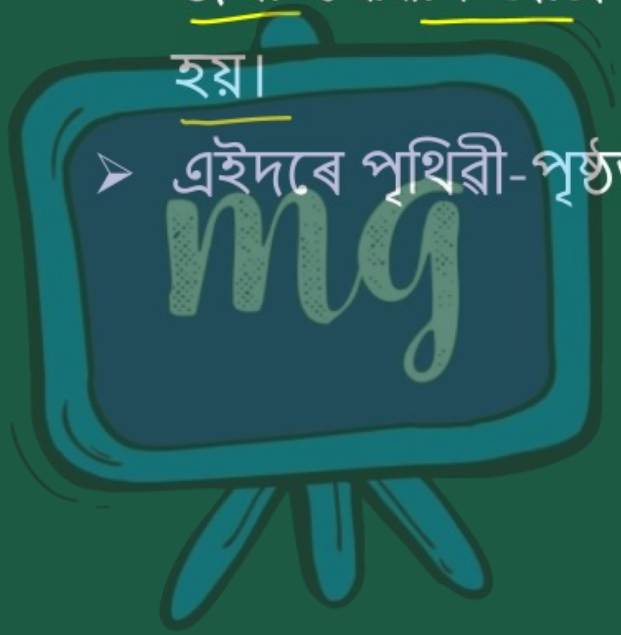

মূল্যায়ন





1 | পৃথিৱীৰ ভিতৰৰ পৰা ওলাই বা নিৰ্গত হোৱা পদাৰ্থবোৰক লাভা..... বোলা হয়।

মূল্যায়ন



2 ভূমিকম্প জোখা যন্ত্রটোৰ নাম চিচম'গ্রাফ

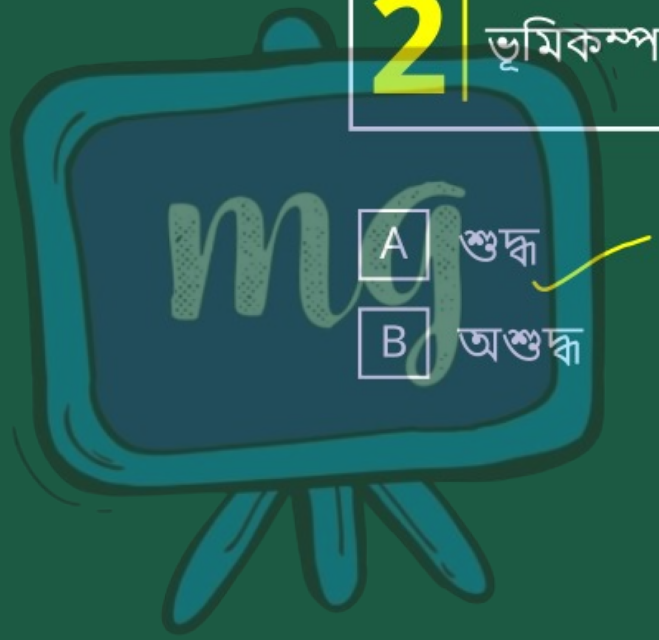

A শুদ্ধ

B অশুদ্ধ

মূল্যায়ন



3 ভূপৃষ্ঠৰ ওলাই থকা নলীৰ মুখখনক কি বোলে

A জ্বালামুখ

B জ্বালানলী